

Agata Z. Majewska

„Starcie wolności z własnością” – jak zorganizować dostęp do Internetu w bibliotece? System zastosowany w Bibliotece Głównej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie

Forum Bibliotek Medycznych 5/2 (10), 119-126

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mgr Agata Z. Majewska

Mgr Marzena Taterczyńska

Szczecin – PUM

**„STARCIE WOLNOŚCI Z WŁASNOŚCIĄ”
– JAK ZORGANIZOWAĆ DOSTĘP DO INTERNETU W BIBLIOTECE?
SYSTEM ZASTOSOWANY W BIBLIOTECE GŁÓWNEJ POMORSKIEGO
UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W SZCZECINIE**

Abstract

This article concerns the important role of the Internet in modern library. It also covers the most important changes in supplying information to users and how the Internet is being provided to them on the Main Library of Pomeranian Medical University.

Streszczenie

Artykuł ten omawia rolę Internetu w nowoczesnej bibliotece. Przedstawione zostały zmiany w sposobie dostarczania czytelnikom źródeł informacji oraz zaprezentowany został system dostępu do Internetu w Bibliotece Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego.

„Na przełomie XX i XXI w. trudno spotkać w cywilizowanych krajach człowieka, pamiętającego świat bez telefonu i radia. Za kilkadziesiąt lat odejdą ostatni świadkowie narodzin telewizji. A już dorosła pierwsza generacja ludzi nie wyobrażająca sobie życia bez Internetu. Zdążył on, kusząc swą atrakcyjnością, wykreować wirtualny świat. Zmienił sposób życia i rozumowania setek milionów mieszkańców na wszystkich kontynentach. Każdy kolejny dzień zdaje się potwierdzać odważną tezę medialnych prognoz: czego nie znajdziesz w Internecie, tego nie ma w ogóle”¹.

¹ Jan Załubski: Media bez tajemnic. Poznań 2002 s. 238

Do podstawowych zadań biblioteki należy dostarczanie czytelnikom źródeł informacji – do niedawna były to głównie książki i czasopisma w tradycyjnej, drukowanej formie. W chwili obecnej najbardziej cenne są informacje dostarczone szybko i kompletnie; globalizacja przyczyniła się do tego, że dotarcie do światowych zasobów informacyjnych nie jest trudne. Internet daje nieograniczone możliwości dostępu do ogromnej ilości źródeł, pozwala na wymianę informacji, łączy ludzi.

Biblioteka XXI wieku musi wychodzić naprzeciw oczekiwaniom użytkowników. Internet jest podstawowym narzędziem organizującym warsztat pracy informacji naukowej, a także innych agend biblioteki oraz łącznikiem biblioteki z użytkownikami. Nowoczesna biblioteka korzysta nie tylko z elektronicznych katalogów i baz danych, ale także oferuje możliwość uzyskania szybkiej informacji za pomocą popularnych komunikatorów (Gadu-Gadu, Skype'a).

Z chwilą przeprowadzki do nowej siedziby w 2007 roku, Biblioteka Główna Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie stanęła w obliczu poważnego wyzwania. Nowa przestrzeń użytkowa Działu Informacji Naukowej i Bibliografii musiała zostać przystosowana na potrzeby większej liczby użytkowników. Dział Informacji Naukowej w poprzedniej siedzibie oferował czytelnikom 6 stanowisk komputerowych, w tym 5 z dostępem do Internetu. Obecnie użytkownicy mają do dyspozycji 42 komputery, rozmieszczone w następujący sposób:

- Informatorium – 22 stanowiska komputerowe;
- pracownia komputerowa – 6 stanowisk komputerowych;
- pokoje pracy indywidualnej – 4 stanowiska komputerowe;
- sala dydaktyczna – 10 stanowisk komputerowych.

Tak rozbudowana sieć komputerowa wymusiła wypracowanie nowego sposobu identyfikacji osób korzystających z Internetu. Dotychczasowa organizacja polegała na pozostawianiu u dyżurującego bibliotekarza legitymacji studenckiej bądź karty bibliotecznej oraz wpisie do zeszytu odwiedzin. System ten okazał się jednak niewydolny: czytelnicy niechętnie stosowali się do regulaminu, co wpływało niekorzystnie na statystyki odwiedzin.

Chcąc zmodernizować warsztat Działu Informacji Naukowej i Bibliografii podjęto decyzję o wprowadzeniu pakietu CafeSuite – oprogramowania umożliwiającego kontrolę dostępu do komputerów. Nowy system został uruchomiony 1 lipca 2009 r. Mamy za sobą już ponad trzy lata doświadczeń.

Pakiet CafeSuite składa się z dwóch programów:

- CafeStation – główny program obsługiwany przez administratorów kafejki (bibliotekarzy);
- CafeAgent – program zainstalowany na zdalnych komputerach, może być niewidoczny, albo pokazywać ikonkę na pasku zadań.

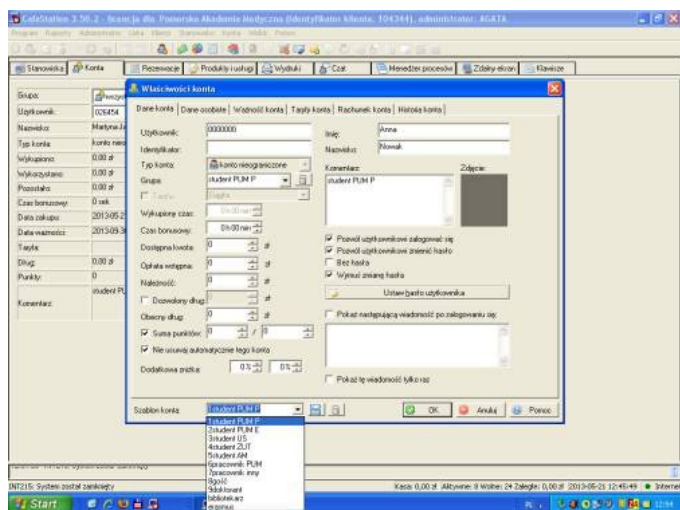
Obecnie dostęp do komputerów jest autoryzowany. Aby określić zasady korzystania z Internetu został opracowany regulamin, zgodnie z którym korzystanie z Internetu ma służyć celom edukacyjnym, naukowym, a także potrzebom indywidualnym użytkowników. Osobami uprawnionymi do korzystania z komputerów w Informatorium, sali komputerowej i w pokojach pracy indywidualnej są:

- studenci PUM na podstawie elektronicznej legitymacji studenckiej;
- doktoranci PUM na podstawie karty bibliotecznej BG PUM;
- pracownicy PUM na podstawie karty bibliotecznej BG PUM;
- pracownicy służby zdrowia z województwa zachodniopomorskiego na podstawie karty bibliotecznej BG PUM;
- studenci szczecińskich uczelni państwowych na podstawie karty bibliotecznej BG PUM (wystawionej w oparciu o kartę międzybiblioteczną macierzystej biblioteki);
- goście (osoby zainteresowane literaturą biomedyczną, niezwiązane z uczelnią); rejestracja dokonywana jest na okres pięciu dni po wypełnieniu formularza.

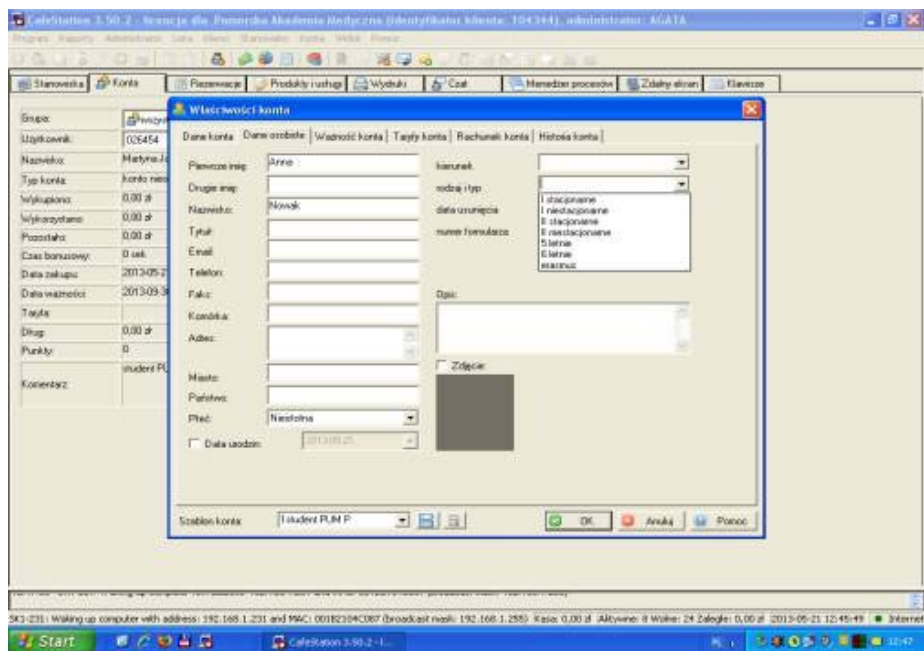
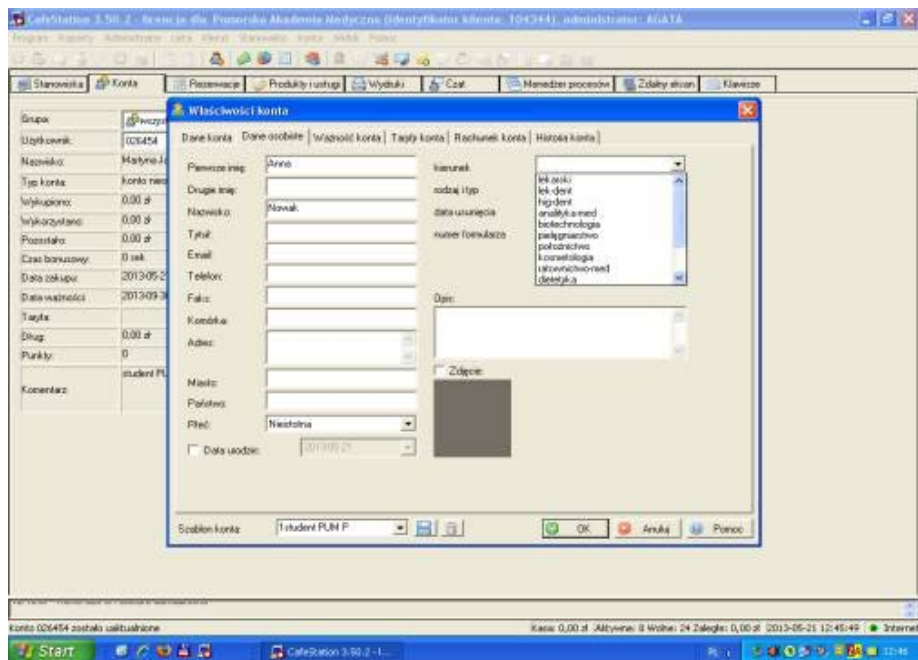
Rejestracji do systemu dokonuje bibliotekarz dyżurujący w Informatorium, który ma uprawnienia administratora. Na mocy regulaminu bibliotekarz, w uzasadnionych przypadkach, ma prawo kontrolować czynności wykonywane przez użytkownika przy komputerze. W sytuacji nieprzestrzegania zasad regulaminu bibliotekarz może przejąć użytkownikowi sesję.

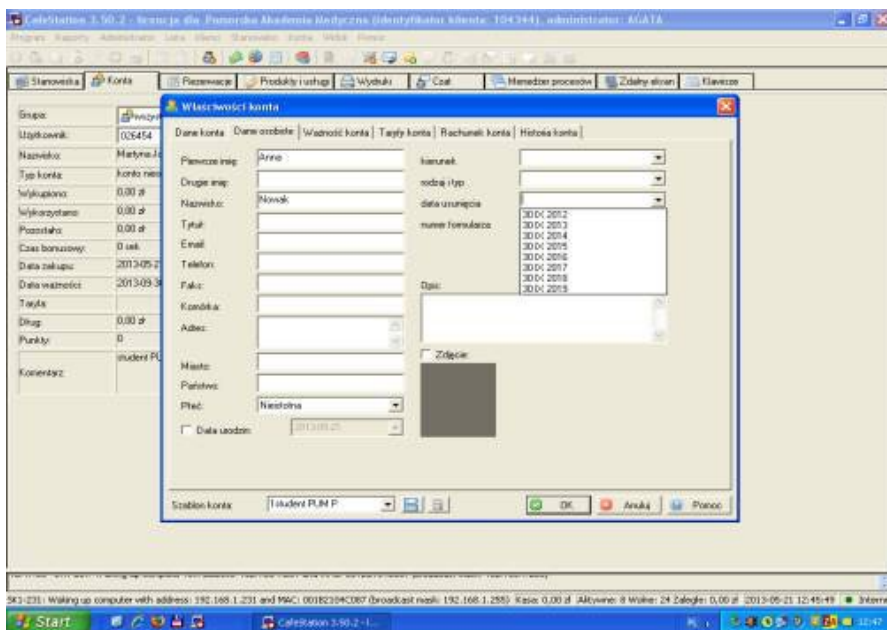
Rejestracja użytkownika przebiega w trzech etapach. Poszczególne etapy prezentują zrzuty z ekranu serwera:

1. Wybranie grupy użytkownika z szablonu konta, wprowadzanie danych osobowych i numeru karty bibliotecznej.

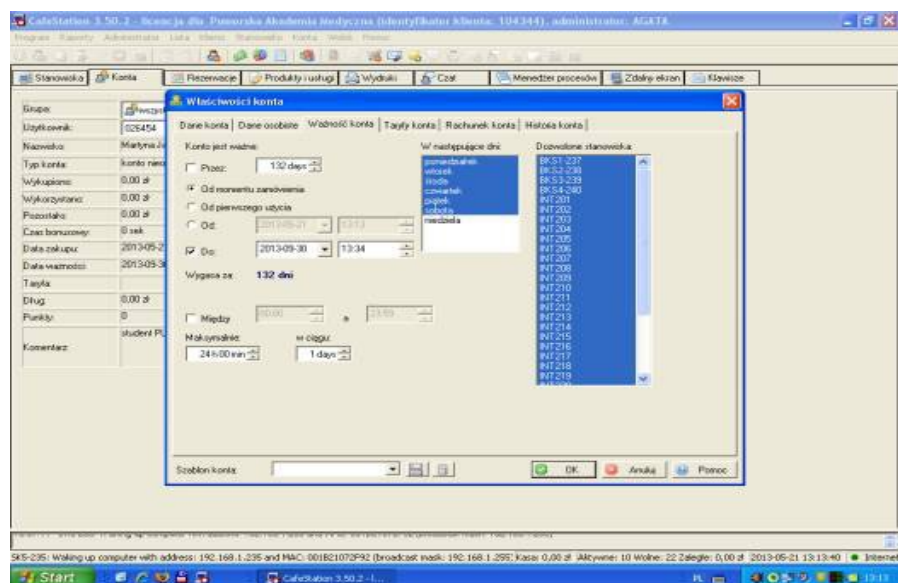

2. Określenie kierunku, rodzaju i typu studiów, daty usunięcia z systemu.

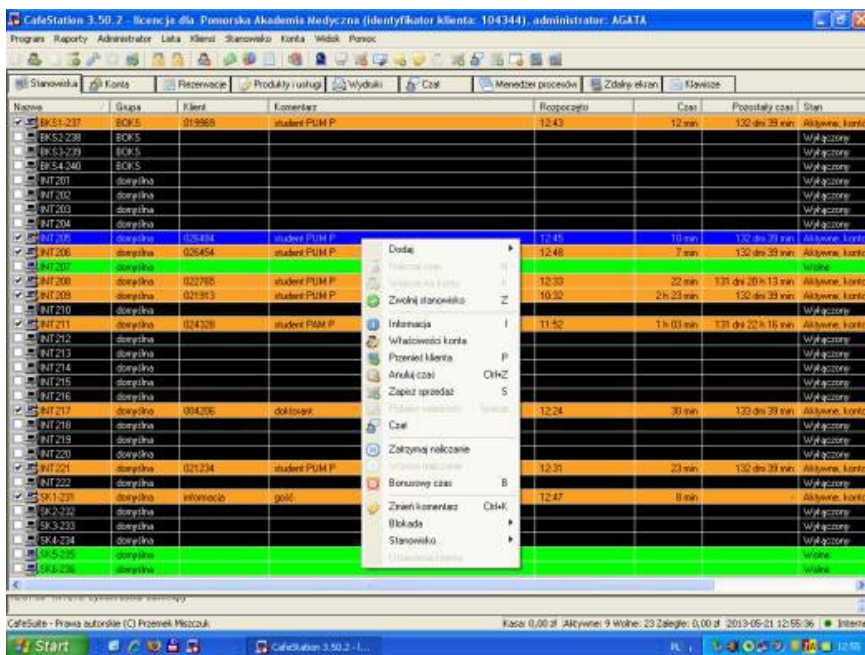
3. Wyznaczenie czasu ważności konta (czas ważności dla konta „Gość” automatycznie określony jest na 5 dni, a dla pozostałych użytkowników na okres 1 roku akademickiego).

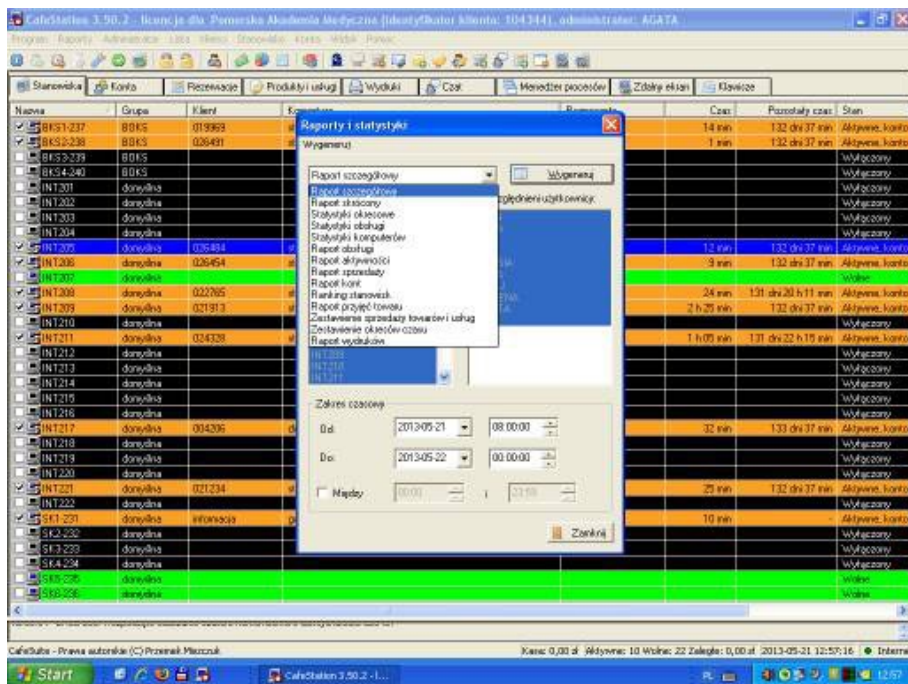
Do logowania potrzebny jest numer użytkownika (numer elektronicznej legitymacji studenckiej/karty bibliotecznej) oraz hasło startowe, udostępniane przez bibliotekarza. Podczas pierwszego logowania użytkownika system wymusza zmianę hasła. Użytkownik, zgodnie z regulaminem, nie może przekazywać danych do logowania osobom trzecim. Korzystanie z Internetu jest bezpłatne i nieograniczone czasowo, aczkolwiek przy braku aktywności (klawiatury lub myszki) przez 10 minut, wszystkie uruchomione programy zostaną zamknięte, a komputer automatycznie zrestartowany. Po ponownym uruchomieniu komputera dane zapisane na dysku twardym ulegają skasowaniu. Ze względu na specyfikę użytkownika, z ustalonego czasu aktywności, wyłączone są komputery mieszczące się w pokojach pracy indywidualnej.

Pracownicy Działu Informacji Naukowej i Bibliografii zyskali nowe doświadczenia i umiejętności. Do zadań bibliotekarzy należy zarządzanie systemem CafeSuite: administrowanie serwerem, rejestracja użytkowników, czuwanie nad poprawnym funkcjonowaniem programu, rozwiązywanie problemów technicznych.

Program CafeSuite ma wiele możliwości, m.in.: informuje administratora o aktualnym stanie komputerów (wolny, zajęty, wyłączony, zablokowany, bez połączenia) zdalnie blokuje, zamyka system Windows, wyłącza nieużywane komputery. Dzięki CafeSuite bibliotekarz ma możliwość kontroli tożsamości osób korzystających z komputerów. Istnieje także opcja wysyłania wiadomości do użytkownika, tzw. czat z bibliotekarzem. Przykładowy widok z ekranu serwera przedstawia zrzut:

Do analizy pracy systemu kontroli dostępu do komputerów, w ramach aplikacji CafeSuite, można wygenerować wiele rodzajów raportów. Uwzględniają one: liczbę użytkowników, czas aktywności komputerów, z których użytkownicy korzystają najczęściej, średni czas używania stanowiska. Dzięki tym raportom mamy możliwość wygenerowania statystyk, np.: aktywności użytkowników, wykorzystania konkretnego stanowiska komputerowego, czasu pracy komputerów. Typy raportów i statystyk przedstawia zrzut:

Dzięki zastosowaniu programu CafeSuite znacznie wzrosły dane statystyczne dotyczące korzystania z komputerów. W roku akademickim 2008/2009, według danych z zeszytu odwiedzin, w Dziale Informacji Naukowej i Bibliografii odnotowano 9548 osób. Po wdrożeniu systemu liczba ta wzrosła niemal dwukrotnie – w roku akademickim 2009/2010 z komputerów Działu Informacji Naukowej i Bibliografii skorzystało 18093 osoby. W roku 2010/2011 liczba ta wynosiła 18294 osoby, zaś w roku akademickim 2011/2012 liczba użytkowników zbliżyła się do 16 tys.

Korzyści z zainstalowania oprogramowania CafeSuite na komputerach w Dziale Informacji Naukowej i Bibliografii BG PUM:

- generowanie pełnych, szczegółowych statystyk wykorzystania komputerów;

- pełna kontrola dostępu do zasobów internetowych;
- ułatwienie użytkownikom dostępu do Internetu (brak konieczności wpisywania się do zeszytu odwiedzin i pozostawiania dokumentu tożsamości).

W bibliotece XXI wieku Internet współistnieje z tradycyjnymi nośnikami informacji jako równorzędne źródło. Czytelnicy i bibliotekarze w pełni wykorzystują możliwości sieci internetowej. Po trzech latach doświadczeń z funkcjonowaniem programu CafeSuite w Bibliotece Głównej PUM śmiało stwierdzamy, że program ten w pełni odpowiada potrzebom biblioteki.

Informatorium